

Лев Вайнгорт – легендарна людина, творець зовнішнього вигляду нашого міста

«Єврейський хлопець із полтавської околиці», який мріяв уквітчати всю Полтаву мальвами, пропрацював її головним архітектором 32 роки. Аби не він, у місті могло й не бути багатьох нинішніх візитівок, зокрема білоколонного ансамблю навколо Корпусного парку, що дозволив колись назвати Полтаву «малим Петербургом». Нині провулок Вороніна у Полтаві (після декомунізації) носить ім'я Лева Вайнгорта.

У післявоєнні роки столичні архітектори розробили генеральний план «нової Полтави», у центрі якої не було місця парку, а пам'ятник Слави стояв би посередині суцільно асфальтовій круглій площі, оточеної 5-6-поверховими будівлями, облицьованими жовтуватою керамічною плиткою з вежами та шпилями. Проте на конкурсі проектів перемогла пропозиція молодого полтавського архітектора Лева Вайнгорта – відновити зведений у XIX ст. унікальний архітектурний комплекс Круглої площі, щоправда, не в такому вигляді, як це було до початку війни.

Саме Лев Вайнгорт став захисником та охоронцем культурної спадщини, не дав у 1938 р. розвалити дзвіницю на Білій альтанці, закрити перспективи міських вулиць, які відкривалися видами на монастир, оббудувати багатоповерхівками майданчик Спаської церкви та багато іншого.

Саме з його книги «Записки провінціального архітектора», оновлене видання якої презентували наприкінці 2012 року, можна черпнути чимало цікавинок про будівництво й руйнування визначних архітектурних пам'яток духовної столиці.

Вайнгорт, Арія-Леон Семенович. Архітектор. Народився в Варшаві в 1912 р, але все свідоме життя прожив у Полтаві. Закінчив Харківський інженерно-будівельний інститут (1938). З 1939 р - міський архітектор Полтави. На цій посаді він пропрацював 32 роки. Співавтор багатьох пам'ятників міста і багатьох наукових робіт з містобудування та архітектури Полтави. Автор і перший директор відновленої меморіальної садиби М. В. Гоголя в с. Василівка (Гоголеве) Шишацького району. Помер 18 квітня 1994 року.

Лев Вайнгорт у своїх спогадах написав, що мріяв перетворити Червону площу на площу мистецтв. «Там, як ніде в місті, дихає Історія», – зауважив він у книзі. – Саме на цьому

пагорбі стояло стародавнє поселення. Тут же знаходилася в XVI–XVII ст. Полтавська фортеця, від якої пішло наше місто, і стояла хата Івана Петровича Котляревського.

«І бачився мені в майбутньому комплекс, схожий на той, що створили потім київські архітектори на Андріївському узвозі: садиба Котляревського, архітектурний музей у дзвіниці, майстерні художників і гончарів, художні салони й виставки, театральні студії ... А по всьому краю, під кручею, добре впорядкована пішохідна доріжка зі спуском (на кшталт тих, що зроблені недавно на Панянки)».

Проте у тодішньої влади було своє бачення і плани.

На початку 1967 року Лева Вайнгорта покликали в міськом партії і видали завдання: звести на Червоній площі над урвищем великий ресторан, як у Тбілісі на горі.

Тож архітектор мав терміново виїхати до Грузії з директором залізничного ресторану Південного вокзалу Шалвой Сербіладзе для отримання проекту тбіліського ресторану.

«Безглуздо в цьому рішенні було все: і вибір місця поруч із Білою альтанкою, і «повторне застосування» чужого проекту, зробленого в чужій містобудівній традиції для інших умов», – так уважав Вайнгорт... Погана була сама ідея ресторану. Я розумів, що на площі повинні з'явитися ресторанчики, маленькі кафе, а можуть бути й кафе-виставкові зали. Але перегородити перспективу, зробити з ресторану головну домінуючу площі, «натиснути» рестораном на садибу Котляревського (а саме поряд із нею планували розмістити друге видання тбіліського шедевра) – уважав неприпустимим».

Тож архітектор почав затяжну боротьбу. Для цього заручився підтримкою в Держбуді України, де чиновники вміли тягнути з рішенням. Почали надходити листи в Полтаву до вимог розрахунку вартості одного посадкового місця грузинського проекту порівняно з даними типових проектів для України, геологічних довідок.

Урешті-решт, разом із Шалвою Сербіладзе, Вайнгорт зумів домовитися «посунути» ресторан туди, де він зараз знаходиться.

«Звичайно, і в нинішньому своєму вигляді ресторан «Лілея» не став окрасою площі й міста. Але могло бути значно гірше. До сих пір вважаю будівництво цього ресторану однією з найбільших містобудівних помилок у Полтаві», – написав у своїх записках архітектор.

Лев Вайнгорт був одруженим. Відомо, що діти видатного архітектора – Тетяна Шульгіна та Володимир Вайнгорт – брали участь у наукових конференціях (таких, як «Вайнгортівські читання»). До речі, син Вайнгорта – доктор економічних наук, мешкає в Естонії.

У 2012 р. до 100-річчя від Дня народження Вайнгорта книгу «Записки провінційного архітектора» перевидали. Друге видання «Записок провінційного архітектора» – особливе в багатьох деталях: крім кращої якості друку, від попереднього його відрізняє суттєвий додаток – рідкісні фотографії з архіву архітектора, а також спогади людей, які працювали з ним, знали його.

Джерела:

<http://kolo.news/category/suspilstvo/297#sthash.dikrZLCQ.dpuf>
<http://www.visnyk.poltava.ua/articles/1354801230/>